

Test zo slov. jazyka a literatúry

Text č. 1 : Jozef Gregor Tajovský: Maco Mlieč

„A, pán môj, ktože to ráta?! Nuž od chlapectva,“ odpovedal hlasom, ako keby bol mal plné ústa fučky, starý Mliečnik, pravým menom Maco Mlieč, ale tak ho už od štyridsať rokov nikto nepovolal, a na primeno počúval tak, ako keď ho mamka voľakedy Macíkom pozvala.

„A teraz že koľko máte rokov?“

„Ktože ho tam... Nuž ale budem mať iba dáky rok-dva menej ako náš gazda. On sa bol takto v lete oženil a ja potom na jeseň prišiel som k nemu za paholka.“

Gazda mal už aspoň šesťdesiat rokov, lenže sa ten nedal s Macom ani porovnať. Bohatý, doprial si, nič nerobil, peši nevyšiel ani do poľa, nuž mal brucho ako súdok a tvár ako mesiac na splni, a na Macovi iba ohorená čierna chlpatá kožka na širokých, veľkých kostiach, čaptavá noha a dokľavené prsty na rukách.

„A plácu že akú máte?“

„Peňazí?“

„Hej.“

„A len tak, čo potrebujem: na dohán, švíbalky a... A načo že sú mi už teraz? Aj tak by som ich užiť nemohol. Ženy, detí nemám... A gazda sľúbil, že ma opatrí až do smrti, či budem vladať dačo robiť, alebo nie,“ s akousi hrdosťou odpovedal starý Mliečnik, že má také zásluhy.

Sedeli sme na medzi.

Maco pripálil fajočku, dva-tri razy lepšie potiahol, aby sa mu rozfajčilo, utrel si spakruky zaslinené gamby a obrátil svoje myšacie oči na mňa a pokračoval.

Zdroj: DVOŘÁK, Karel.: Čítanka pre 1. ročník gymnázia a stredných odborných škôl. Harmanec: VKU, akciová spoločnosť, 2009. s. 81. ISBN 978-80-8042-573-9.

1. Určte, aký slohový postup dominuje v 4. odseku uvedenej ukážky:
 - A. Rozprávací.
 - B. Opisný.
 - C. Úvahový.
 - D. Informačný.
2. Identifikujte, ktoré z uvedených znakov ukážky nie sú typické pre umelecký štýl:
 - A. Zdrobneniny navodzujú emocionálnosť, súcit.
 - B. Výstižné prirovnania esteticky stvárňujú postavu.
 - C. Autor je objektívny, opiera sa o fakty.
 - D. Expresívne epitetá slúžia na hyperbolizáciu

3. Označte, v ktorej možnosti je správne uvedená hlavná myšlienka textovej ukážky:
 - A. Maco nepozná svoj vek ani hodnotu.
 - B. Maco nepotrebuje viac ako má, gazda ho dochová.
 - C. Gazda profituje z Macovej ľahostajnosti.
 - D. Autor sa vysmieva z Macovej zanedbanosti

4. Určte, akú funkciu má vstup autora do textu v uvedenej ukážke:
 - A. Agitovanie.
 - B. Moralizovanie.
 - C. Ironizovanie.
 - D. Zavádzanie.

5. Určte počet viet v poslednom súvetí ukážky.

6. Určte, do ktorej skupiny slov patrí slovo *paholok* z uvedenej ukážky:
 - A. Pejoratíva.
 - B. Neologizmy.
 - C. Historizmy.
 - D. Dialektizmy.

7. Vypíšte z ukážky postupne rozvitý zhodný prívlastok.

8. Určte, akým slovným druhom je slovo *spakruky* v poslednom odseku ukážky:
 - A. Podstatným menom.
 - B. Prídavným menom.
 - C. Zámenom.
 - D. Príslovkou.

9. Antonymum k slovu každý je:
 - A. Nieкто.
 - B. Všetci.
 - C. Iní.
 - D. Nikto.

10. Ktoré zo slovných spojení je frazeologizmus?
 - A. Triedna kniha.
 - B. Zubná pasta.
 - C. Achillova päta.
 - D. Slovenská akadémia vied.

Text č. 2 : Ivan Bukovčan – Kým kohút nezaspieva

TULÁK (pre seba, zamyslene): Proti násiliu má človek iba jednu šancu...

TOMKO (čaká): A tá šanca...?

TULÁK (po chvíli, prsto): Chlapec to povedal. Ostať človekom... Nestať sa handrou. Zachovať si dôstojnosť... A svoju ľudskú tvár.

UHRÍK: A smiem sa opýtať – čo mi to pomôže? Zachovám si tvár – a prídem o hlavu! (Tulákovi, plný jedu.) Bez tváre sa dá žiť – ale bez hlavy nie, ty blázon...!

ŠUSTEK (Tulákovi): Nie! Proti násiliu nemá človek nijakú šancu!

TOMKO: Nijaké násilie nie je trvalé... A napokon sa pohltí samo v sebe... a sebou samým, tak učia dejiny!

UHRÍK: Nepoučujte, kriste, nie ste v škole! (Kričí.) Nemáme čas...! O tri hodiny svitá...!

PANI: Ešte tri hodiny... možno sa ešte...

UHRÍK: Do rána sa už nič nestane! Je čas... chystať sa na to najhoršie!

ŠUSTEK: Aspoň ten jeden z nás.

TOMKO: A kto...? - - - Vy, pán doktor?

ŠUSTEK: Je nás tu desať, pán učiteľ...!

STAREC: Je napísané v evanjeliu sv. Matúša: A keď jedli, povedal: Amen, vravím vám, že jeden z vás ma zradí. (Hlbokým, trpkosťou presýteným hlasom.) Tak už nečakajme... nech sa slovo stane skutkom... Zradme už jedného z nás... Nech už deväť Judášov vydá nevinného...

Zdroj: BUKOVČAN, I.: *Kým kohút nezaspieva*. In: *Päť súčasných hier*. Bratislava: Tatran, 1987.

11. Určte literárny druh uvedenej ukážky.

12. Na základe uvedenej ukážky určte, ktorá postava je ochotná v hraničnej situácii obetovať dôstojnosť.

13. Aký je počet rukojemníkov, ktorí majú spomedzi seba jedného obetovať?

14. Aké slovo možno doplniť na koniec druhej Tulákovej repliky, ktoré výstižne zhrnie ľudské vlastnosti vytvárajúce osobnosť?

15. Ktoré tvrdenie o ukážke je pravdivé?

- A. Dej prebieha o tretej hodine ráno.**
- B. Zrada nastala pred polnocou.**
- C. O tri hodiny svitá.**
- D. Judáša vydajú po polnoci.**

16. Aká melódia je v druhej replike ukážky?

17. Vypíšte z ukážky expresívne slová.

18. Na základe analýzy uvedenej text. ukážky určte, v ktorej z možností sa nenachádza frazeologizmus:

- A. Nestat' sa handrou.
- B. Prísť o hlavu.
- C. Zachovať si dôstojnosť.
- D. Zachovať si tvár.

19. Vyberte, v ktorej z možností je správne určený slovný druh slova *amen* v uvedenej ukážke:

- A. Citoslovce.
- B. Častica.
- C. Zámeno.
- D. Spojka.

20. V ktorej z možností je správne uvedený počet prísudkov v poslednej replike ukážky?

- A. osem
- B. deväť
- C. desať
- D. sedem

21. Napíšte gramaticky správne sloveso, ktoré možno doplniť na koniec 1. repliky ukážky č.2 a vyjadruje schopnosť človeka dať svoj život za iného.

22. Na základe analýzy vety *Proti násiliu nemá človek nijakú šancu!* z textovej ukážky priradte správne k slovám A – D vetné členy 1 – 4:

- A. nemá šancu
- B. nijakú
- C. človek
- D. proti násiliu

- 1. podmet
- 2. predmet
- 3. prísudok
- 4. prívlastok

Text č. 3 : Dušan Dušek: Spolužiaci

V pondelok ráno, skrehnutý a uzímený, bežal znovu do školy. Z gaštanov padalo lístie. Na chodníku sa rozpili škvrnky z námrazy a na mlákach vedľa cesty pukal tenký ľad. Za plotom spal cintorín. V sobotu a v nedeľu tade to nikdy nechodil, viedla tade iba cesta do školy, tých 421 krokov, ako ich raz spočítal.

Počas dvoch dní voľna mu vždy vyfučali z hlavy, pritom každá maličkosť, ktorú videl, bola zároveň aj spomienkou na to, ako ich tu videl včera, predvčerom alebo pred rokmi.

Napríklad: stĺpy pouličného osvetlenia, mriežkované kryty kanálov, ošarpané kríky s dozretými bobuľami, na ktorých sa pásli vrabce, rad garáží, popraskaný asfalt na basketbalovom ihrisku, škrupiny z orechov, tri krpaté borovice alebo dávno zabudnutý plynojem, oblý hrniec z plechu, učupený za domami ako praveký zver bez chlupov.

Opäť stretol zopár známych, medzi nimi aj dlhého suseda, ktorého stretával každý deň, takisto jeho psa, jazvečíka Axela, ktorý by mohol byť jeho syn – tak sa podobali. Odzdravil mu. Zdvihol klobúk; mal už sivé vlasy.

Volal na psa – a zároveň na seba: „Axel, tam nejdeme, Axel, sem pod, sem ideme!“ A vzápätí prosebným hlasom: „Pod, Axel, ideme domov!“

Spolužiakov nestretol.

Do triedy prišiel prvý a sadol si do svojej lavice.

Aj v škole sa všetko opakovalo: lizáky na oknách, zaprášené kvetináče, prázdne nástenky, obrazy so spisovateľmi, rozšliapnutý kúsok kriedy, zrolovaná mapa za skriňou.

Potom sa začali trúsť spolužiaci a spolužiačky, zízali naňho, no nič nevraveli, každý mal akési iné meno, hlavne dievčatá – z Katky bola Eva a z tej zase Ingrida. A predsa ich všetkých poznal. A predsa ho všetci poznali.

23. Označte, koľko priradovacích vetných skladov sa nachádza v treťom odseku ukážky:

- A. jedenásť
- B. deväť
- C. desať
- D. osem

24. Čo nebolo v spomienkach hlavného hrdinu na cestu do školy?

- A. Rad garáží
- B. Stĺpy pouličného osvetlenia
- C. Basketbalové ihrisko
- D. Tri krpaté smrekky

25. Na základe poradia, v ktorom prišla hlavná postava do triedy, ju možno považovať za extrovertnú alebo introvertnú?

26. Ktoré tvrdenie o hlavnej postave v ukážke je nepravdivé?
- A. Bola neskorá jeseň, keď hlavný hrdina v pondelok ráno bežal do školy.
 - B. V sobotu a v nedeľu niekedy chodil cestou do školy, preto si ju pamätal.
 - C. Počas cesty do školy stretával známych; suseda s jazvečíkom Axelom.
 - D. Spolužiakov nestretol, do triedy prišiel prvý a sadol si do svojej lavice.
27. Čo nebolo v spomienkach hlavného hrdinu na školu?
- A. Prázdne nástenky
 - B. Zrolovaná mapa za skriňou
 - C. Pokazený dataprojektor
 - D. Obrazy so spisovateľmi
28. Akým spôsobom bolo utvorené slovo *prvopočiatok*?
- A. Odvodzovaním.
 - B. Skladaním.
 - C. Spájaním.
 - D. Skracovaním.
29. Ktorá z možností obsahuje slová z troch rôznych jazykových štýlov?
- A. matika, žiadosť, duplikát
 - B. luna, slovina, sudba
 - C. oxidácia, vesna, kámoš
 - D. fotosyntéza, foter, algebra
30. Nájdi možnosť, v ktorej sú k jazykovému štýlu správne priradené slohové útvary.
- A. náučný – výklad, referát, beletrizovaný životopis
 - B. umelecký – dráma, novela, úvodník
 - C. administratívny – pozvánka, úradný list, žiadosť
 - D. publicistický – fejtón, správa, súdny prejav

	odpovede	body
1.	B	
2.	C	
3.	B	
4.	B	
5.	6	
6.	C	
7.	ohorená čierna chlpatá	
8.	D	
9.	D	
10.	C	
11.	dráma	
12.	Uhrík	
13.	10	
14.	charakter	
15.	C	
16.	stúpavá	
17.	Handrou, blázon, kríste, Judášov	
18.	C	
19.	A	
20.	B	
21.	obetovať sa	
22.	1 – C 2 – D 3 – A 4 – B	
23.	B	
24.	D	
25.	introventnú	
26.	B	
27.	C	
28.	B	
29.	C	
30.	C	